

Darovanie deťom bezpodielových spoluvlastníkov

§ 28, § 143, § 628 OZ; § 119 CMP; § 31 ods. 2 ZR

Aj maloleté dieťa môže nadobúdať majetok všetkými spôsobmi uvedenými v zákone, teda aj darovaním v zmysle ustanovenia § 407 OZ (*teraz § 628 OZ – pozn. autora*). Ak ide o dar od tretích osôb, nebudú spravidla žiadne problémy. Súhlas za obdarované dieťa tu dávajú rodičia ako zákonní zástupcovia, ak nejde o právny úkon podľa ustanovenia § 9 OZ.

Nemožno však vylúčiť ani dar od rodičov, aj keď tu v jednej osobe bude tak darca, ako aj zákonný zástupca vyslovujúci súhlas s obdarovaným, pokiaľ nepôjde o kolíziu záujmov, čo vo väčšine prípadov neprichádza do úvahy. Keby o takýto prípad kolízie záujmov išlo, maloleté dieťa by muselo byť zastúpené osobitným opatrovníkom podľa ustanovenia § 37 ods. 3 ZR (*teraz § 31 ods. 2 a 3 ZR – pozn. autora*). A tento právny úkon by si vyžadoval schválenie súdom podľa ustanovenia § 28 OZ a § 179 OSP (*teraz § 119 CMP – pozn. autora*) (porovnaj aj rozhodnutie uverejnené pod R 31/1967).

Pokiaľ ide o také dary, kde nejde o kolíziu záujmov a kde rodičia dar za dieťa aj prijímajú, treba znova zdôrazniť, že musia byť splnené náležitosti darovacej zmluvy podľa ustanovenia § 407 OZ (*teraz § 628 OZ – pozn. autora*) vrátane predpisanej formy a že pri posudzovaní tejto otázky nie je rozhodujúcou skutočnosťou, či dieťa vec užíva, prípadne spoluužíva s ostatnými členmi rodiny.

(*zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR z 3. februára 1972, sp. zn. Cpj 86/1971, R 42/1972*)

Užívanie spoločnej veci, nezhody o právach a povinnostiach vyplývajúcich z bezpodielového spoluvlastníctva

§ 144, § 146 ods. 1 OZ

Užívanie veci v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov upravuje ustanovenie § 144 OZ, ktoré zároveň rieši aj otázku náhrady nákladov vynaložených na tieto veci a nákladov spojených s ich užívaním a udržiavaním. Ak medzi manželmi dôjde k nezhode o právach a povinnostiach vyplývajúcich z bezpodielového spoluvlastníctva, podľa ustanovenia § 146 OZ rozhodne súd na návrh niektorého z nich.

Právo domáhať sa ochrany podľa tohto ustanovenia má každý z manželov nielen v prípade, keď došlo k nezhode v rámci spoločného užívania veci, ale aj v prípade, keď jeden bráni druhému svojvoľne v užívaní spoločnej veci.

(zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR z 3. februára 1972, sp. zn. Cpj 86/1971, R 42/1972)

☞ **Právo na rozhodnutie súdu o užívaní spoločných vecí, práva a povinnosti z dohody alebo súdneho rozhodnutia o úprave užívania spoločnej veci ako predmet dedičstva**

§ 7, § 146 ods. 1 OZ; § 19, § 63 CSP

Právo na rozhodnutie súdu o užívaní spoločných vecí podľa § 146 OZ priznáva zákon len manželom a toto právo im prislúcha nielen za trvania manželstva, ale aj po jeho zániku, pokiaľ ešte nebolo vykonané vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva. Dohoda manželov o výkone práv k veciam v ich bezpodielovom spoluvlastníctve nie je záväzná pre ich dedičov. Práva a povinnosti z dohody o vykonaní úprav spoločnej veci, ktoré dosiaľ neboli realizované, sa nestávajú predmetom dedičstva; záväzky z nej neprechádzajú na dedičov. To isté platí aj pre úpravu vykonanú súdnym rozhodnutím.

(uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 31. mája 2001, sp. zn. 22 Cdo 1044/2000)

Z odôvodnenia:

Žaloba v tejto veci bola označená ako žaloba na odstránenie nezhôd medzi spoluvlastníkmi, kde bezpodielové spoluvlastníctvo zomretého žalobcu a žalovanej k označenému domu zaniklo, ale dosiaľ nebolo vyporiadané. Žalobný petít však znel na úpravu užívania spoločnej veci; ako správne uviedol odvolací súd, ide teda o žalobu podľa § 146 OZ týkajúcu sa riešenia nezhody bezpodielových spoluvlastníkov o užívaní spoločnej veci (nehnuteľnosti) pri nakladaní s ňou, a teda či má byť vykonaná inštalácia plynovej prípojky a kotla a jeho napojenie na terajšiu vykurovaciu sústavu v prízemí domu, alebo nie.

Odvolaciemu súdu nemožno vytknúť, pokiaľ rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil, keďže spôsobilosť žalobcu byť účastníkom tohto konania zanikla jeho smrťou [§ 19 OSP (*teraz § 61 CSP – pozn. autora*)], § 7 OZ), pričom práva a povinnosti žalobcu, ktoré mali byť v tomto konaní upravené, na dedičov zomretého žalobcu neprešli a ani prejsť nemohli. Iný postup súdu, než zastavenie konania neprichádzal do úvahy [§ 107 ods. 1 OSP (*teraz § 63 ods. 1 CSP – pozn. autora*)].

📖 Užívanie spoločných vecí v bezpodielovom spoluvlastníctve, úprava užívania spoločnej veci

§ 144, § 146 ods. 1 OZ

Počas trvania manželstva spoločné veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obidvaja manželia (§ 144 OZ). Ak je predmetom tohto spoluvlastníctva osobné vozidlo, jeden z manželov sa nemôže domáhať od druhého manžela, aby mu vydal doklady k vozidlu, a tak vylúčiť druhého manžela z možnosti spoločného užívania vozidla.

(rozhodnutie Okresného súdu v Jindřichovom Hradci z 3. apríla 1964, sp. zn. C 32/64, R 42/1964)

Z odôvodnenia:

Právo manžela k spoločnému majetku nie je za trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov obmedzené kvantitatívne pomerom podielov. Za trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov až do jeho zániku má každý z manželov právo k celej veci, ktoré je obmedzené len rovnakým právom druhého manžela (§ 144 OZ). Preto je tiež spôsob správy spoločného majetku v § 144, 145 OZ upravený tak, aby obidvaja manželia mali rovnakú možnosť spravovať spoločný majetok a aby takto bola zabezpečená ich úplná rovnoprávnosť.

Správa majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov nepochybne predstavuje hospodárenie so spoločným majetkom, ktoré zasa smeruje k využitiu spoločnému majetku podľa účelu, ktorému tá či oná súčasť spoločného majetku má slúžiť. Hospodárenie zahŕňa aj nakladanie so spoločným majetkom. Keďže podľa § 144 OZ obidvaja manželia užívajú spoločné veci v bezpodielovom spoluvlastníctve a jednou z hlavných zásad majetkového práva manželského je úplná rovnoprávnosť manželov v manželských vzťahoch, právo užívania treba priznať obidvom manželom rovnako k celej veci, keď aj účel manželstva predpokladá, že manželia si prostredníctvom dohody sami upravia vhodný spôsob užívania, ktorý by najlepšie vyhovoval obidvom. Ak by sa v určitom prípade o užívaní nedohodli, ktorýkoľvek z nich má možnosť obrátiť sa na súd so žiadosťou o rozhodnutie podľa § 146 OZ. Ak by sa však medzi manželmi vytvoril taký stav, že niektorý z nich by si sústavne osvojoval výlučné užívanie veci bezpodielového spoluvlastníctva manželov a nebolo by možné uskutočniť náhradu ani prostredníctvom dohody, ani rozhodnutím súdu podľa § 146 OZ, ktorýkoľvek z manželov by sa mohol z tohto závažného dôvodu domáhať zrušenia bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 148 ods. 2 OZ.

Ak by v súdenom prípade bola žalovanej uložená povinnosť vydať natrvalo doklady k vozidlu žalobcovi, bola by úplne vylúčená z možnosti užívania spoločného vozidla, keďže je viazané na užívanie uvedených dokladov. To by bolo v rozpore so zásadou rovnoprávnosti manželov, keďže obidvom patrí rovnaké právo na užívanie vozidla. Aj keď doklady sú vystavené priamo na žalobcu, neoprávňuje ho to na výlučné užívanie vozidla a dokladov, keďže jeho oprávnenie je v tomto smere obmedzené rovnakým právom žalovanej ako manželky. Aj keď teda predmetom konania nie je samo vozidlo, možnosť jeho užívania závisí od dokladov, ktorých vydanie bolo žalované, takže tieto doklady ako príslušenstvo vozidla zdieľajú jeho osud a užívanie dokladov nemožno posudzovať oddelene a odchyľne od užívania vozidla.

Medzi účastníkmi nedošlo k dohode o užívaní vozidla a ako sa súd presvedčil, sú neprístupní dohode v tom smere, takže trvalé prisúdenie dokladov k vozidlu žalobcovi by vo svojich dôsledkoch znamenalo poskytnutie oprávnenia na výlučné užívanie vozidla jedným z manželov. Tomu však bráni rovnaké oprávnenie druhého manžela na užívanie vozidla. Vyhovením žalobe preto nemožno privodiť nápravu. Keďže účastníci žijú už dlhý čas oddelene, ani rozhodnutím súdu podľa § 146 OZ, keby niektorý z nich o úpravu užívania požiadal, by pravdepodobne nebolo možné nájsť spôsob užívania vyhovujúci obidvom účastníkom, a preto ostáva len možnosť domáhať sa zrušenia bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 148 ods. 2 OZ.

Pojem „bežná vec“

§ 145 OZ

Pojem „bežná vec“, ktorý vo vzťahu medzi manželmi používa nielen ustanovenie § 145 ods. 1 OZ, ale aj ustanovenie § 21 ZR (*teraz § 20 ZR – pozn. autora*), nie je v žiadnom z týchto ustanovení bližšie vymedzený. Ak však obidva tieto zákony používajú tento pojem (na rozdiel od skôr platného ustanovenia § 23 zákona č. 265/1949 Sb., ktoré pri zákonomnom majetkovom spoločenstve uvádzalo obvyklú správu majetku), treba mať za to, že nemusí ísť len o úkony, ktoré sa týkajú správy majetku, aj keď tieto úkony budú zrejme najčastejšie. Pri posudzovaní, či ide o bežnú vec, preto bude treba vychádzať vždy z náležite zistených okolností jednotlivého prípadu. Tieto okolnosti (napr. rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov, druh a hodnota vecí, ktoré do neho patria a pod.) môžu byť rôzne.

V rozhodnutí uverejnenom pod č. 46/1966 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR bolo uvedené, že za bežnú vec treba považovať čerpanie spoločných úspor na úhradu potrieb spoločného dieťaťa v primeranom rozsahu alebo nákup bežného ošatenia, naproti tomu plnenie tretej osobe, na ktoré nie je právny dôvod, alebo poskytnutie daru nie nepatrnej hodnoty, nie je bežnou vecou.

Ak jeden z manželov disponoval spoločnou vecou spôsobom, ktorý je v rozpore s ustanovením § 145 ods. 1 OZ, takýto právny úkon je neplatný, aj keď sa tak stalo až po tom, čo manželia zrušili spoločnú domácnosť, a bez ohľadu na to, že druhý účastník zmluvy o dôvode neplatnosti nevedel. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov trvá ďalej aj po zrušení spoločného hospodárenia a na právach a povinnostiach manželov vyplývajúcich z tohto spoluvlastníctva sa tým nič nemení.

(zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR z 3. februára 1972, sp. zn. Cpj 86/1971, R 42/1972)

▣ Správa majetku v čase medzi zánikom a vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva

§ 144 až 149, § 853 OZ

Občiansky zákonník nemá ustanovenie o tom, podľa akých zákonných ustanovení sa spravujú vzťahy manželov pokiaľ ide o veci, ktoré patria do ich bezpodielového spoluvlastníctva, najmä správa tohto majetku v období, keď toto spoluvlastníctvo síce už zaniklo, ale ešte nebolo vykonané jeho vyporiadanie. Preto v zmysle ustanovenia § 496 OZ (*teraz § 853 OZ – pozn. autora*) treba vychádzať z ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú vzťahy svojím obsahom a účelom im najbližšie. Prax súdov správne vychádza z toho, že takýmto najbližšími ustanoveniami sú ustanovenia o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov a z týchto ustanovení analogicky vychádza (porovnaj R 17/1967).

(zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR z 3. februára 1972, sp. zn. Cpj 86/1971, R 42/1972)

▣ Právne úkony tretích osôb, odstúpenie od zmluvy

§ 48 ods. 2, § 145 ods. 2 OZ

Ak boli účastníkmi zmluvy o prevode nehnuteľnosti na jednej strane dve osoby, vyžaduje sa, aby odstúpenie od tejto zmluvy bolo adresované obidvom

účastníkom a aby sa prejav vôle od zmluvy odstúpiť dostal do ich dispozície; platí to aj v prípadoch, ak išlo o zmluvu, ktorou účastníci nadobudli vec do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 21. mája 2001, sp. zn. 22 Cdo 3005/1999)

Z odôvodnenia:

Problematickou adresáta právnych úkonov týkajúcich sa subjektov bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa dovolací súd zaoberal už opakovane. Už v rozsudku z 23. novembra 1999, sp. zn. 29 Cdo 1718/1999, uviedol, že pre bezpodielové spoluvlastníctvo je charakteristické, že jeho subjekty, ktorými sa môžu stať len manželia, nemajú vo vlastníckom práve kvantitatívne určený podiel na spoločnej veci. Spoluvlastníci – manželia majú k veci rovnaké práva a povinnosti ako individuálny vlastník, no s tým rozdielom, že všetky tieto práva a povinnosti vykonávajú spoločne bez toho, aby miera ich účasti na takomto výkone vlastníckeho práva bola vymedzená podielmi. Z tejto koncepcie úpravy vyplýva osobitosť, že vo vzťahu k tretím osobám je každý z bezpodielových spoluvlastníkov vlastníkom celej veci (celého podielu veci), obmedzeným rovnakým vlastníckym právom druhého bezpodielového spoluvlastníka. Vlastnícke právo tak svedčí obidvom manželom spoločne a nerozdielne, čo v hmotnoprávnej oblasti našlo výraz v tom, že právne úkony tretích osôb týkajúce sa predmetovo spoločnej veci (podielu veci) musia mať adresátov v obidvoch spoluvlastníkoch. To znamená, že splnenie povinnosti vyplývajúcej z hmotnoprávneho úkonu, ktorého zmysel tkvie v tom, že adresátovi sprostredkúva okolnosť, že niekto iný uplatňuje určité subjektívne právo, ktorým zasahuje do jeho doterajšieho právneho (majetkového) postavenia, musí smerovať voči obidvom manželom, pretože zasahuje do právneho postavenia každého z nich vo vzťahu k celej veci (celému podielu). Uloženie hmotnoprávnej povinnosti len jednému z bezpodielových spoluvlastníkov nie je spôsobilé vyvolať právne účinky aj vo vzťahu ku druhému bezpodielovému spoluvlastníkovi.

V rozsudku zo 17. februára 2000, sp. zn. 22 Cdo 578/1998, dovolací súd v obdobnej veci konštatoval, že ak obidvaja účastníci konania uzavreli zmluvu ako účastníci zmluvy, potom, aby išlo o platné odstúpenie od kúpnej zmluvy s následkom jej zrušenia od počiatku (§ 48 ods. 2 OZ), odstúpenie od kúpnej zmluvy predávajúcimi, ako jednostranný právny úkon, muselo smerovať voči obidvom účastníkom konania ako kupujúcim, nie len voči žalobkyni. Pre posúdenie otázky, či v danej veci došlo k perfektnému odstúpeniu od zmluvy, bolo významné zistenie, či odstúpenie od zmluvy došlo tiež do dispozície žalovaného.

Ak boli účastníkmi zmluvy o prevode nehnuteľnosti na jednej strane dve osoby, vyžaduje sa, aby odstúpenie od tejto zmluvy bolo adresované obidvom účastníkom a aby sa prejav vôle od zmluvy odstúpiť dostal do ich dispozície; platí to aj v prípadoch, ak išlo o zmluvu, ktorou nadobudli účastníci vec do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Vzhľadom na to, že v danom prípade bolo odstúpenie od zmluvy adresované len jednému z jej účastníkov na strane kupujúcich, nemohlo mať zamýšľané právne účinky, a tak k zrušeniu zmluvy nedošlo.

📖 Poskytnutie plnenia manželovi nezúčastnenému na zmluve

§ 145 ods. 1 a 2 OZ

Ak je zmluva o prevode nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretá len jedným z manželom ako prevodcom, t. j. v rozpore s § 145 OZ, platná, pretože druhý z manželov sa neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a OZ nedovolal, nemení to nič na skutočnosti, že nešlo o prevod oddeleného majetku jedného z manželov, ale o prevod vecí, ktorá bola v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Ak potom nadobúdateľ zaplatí kúpnu cenu (jej časť) manželovi, ktorý na zmluve nebol zúčastnený, plní tak solidárne oprávnenému, na ktorého strane nejde o bezdôvodné obohatenie.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 21. júna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1509/1999)

📖 Výklad § 145 ods. 1 OZ

§ 145 ods. 1 OZ

Ustanovenie § 145 ods. 1 OZ, ktoré je systematicky zaradené v časti týkajúcej sa vlastníckych práv a konkrétne v hlave upravujúcej spoluvlastníctvo, sa týka práve nakladania s majetkom, ktorý je súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide teda najmä o veci, ktoré manželia už vlastní. Nedotýka sa teda právnych úkonov jedného či druhého manžela vo všeobecnosti. Vztahuje sa len na úkony, ktoré sa viažu k veciam, ktoré už sú súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ak ide o iné než bežné právne úkony týkajúce sa týchto vecí, je nevyhnutný súhlas druhého manžela.

(rozsudok Vrchného súdu v Prahe z 26. októbra 1995, sp. zn. 5 Cmo 604/94)

Z odôvodnenia:

V danej veci išlo o úverovú zmluvu, ktorej cieľom je získanie finančných prostriedkov. Tieto prostriedky pri uzavretí zmluvy ešte v majetku manželov byť nemôžu. Až po čerpaní úveru sa veci zaobstarané za úver stanú súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Tieto právne úkony teda režimu § 145 ods. 1 OZ nepodliehajú, a preto úverovú zmluvu mohol platne uzavrieť aj jeden z manželov konajúci vo vlastnom mene. Z toho napokon vychádza aj v odvolaní spomínaná judikatúra, ktorá nepostuluje, že v prípade pôžičky nejde o bežnú záležitosť, ale práve, že nejde o nakladanie so spoločným majetkom.

▣ Výklad § 145 ods. 1 OZ, súhlas druhého manžela k právnomu úkonu smerujúcemu k nadobudnutiu spoločnej veci, zmluva o budúcej zmluve

§ 40a, § 50a, § 50b, § 145 ods. 1, § 588 OZ

Podľa ustanovenia § 145 ods. 1 OZ môže bežné veci týkajúce sa spoločných vecí vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov, inak je právny úkon neplatný.

Rozlišovanie bežných vecí a ostatných vecí tak, ako to robí citované ustanovenie Občianskeho zákonníka, má podľa jeho výslovného znenia opodstatnenie len vtedy, ak ide o spoločné veci. Ak nejde o takúto vec, potom toto rozlišovanie úplne stráca význam.

Ak zmluvou o budúcej zmluve mala byť vec ešte len do bezpodielového spoluvlastníctva manželov získaná, potom túto zmluvu nemožno považovať za právny úkon, ktorý sa týka spoločnej veci. Naopak, ide o právny úkon patriaci do výlučnej sféry každého z manželov, a to aj za stavu, keď na zaplataenie kúpnej ceny mali byť použité spoločné peniaze bez súhlasu druhého manžela. Preto v tomto prípade manžel nepotrebuje, aj keď nejde o bežnú vec, súhlas druhého manžela na uzavretie takejto zmluvy, keďže je z nej oprávnený a zaviazaný len on sám.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 26. marca 2001, sp. zn. 33 Cdo 1079/1999)

▣ Výklad § 145 ods. 1 OZ, súhlas druhého manžela k právnomu úkonu smerujúcemu k nadobudnutiu spoločnej veci

§ 40a, § 145 ods. 1, § 588 OZ

Aj keby kúpa určitej veci nebola posúdená ako bežná vec v zmysle ustanovenia § 145 ods. 1 OZ, kúpnu zmluvu, ktorou má byť vec ešte len získaná

do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nemožno považovať za právny úkon týkajúci sa spoločnej veci. Ak túto zmluvu uzavrel len jeden z manželov, je z nej zaviazaný alebo oprávnený len on sám. Dovolanie sa neplatnosti kúpnej zmluvy v zmysle ustanovenia § 40a, § 145 ods. 1 OZ neprichádza do úvahy.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 29. apríla 1997, sp. zn. 2 Cdon 177/1997)

☞ **Výzva na vrátenie nehnuteľnosti darovanej manželmi, relatívna neplatnosť právneho úkonu**

§ 40a, § 145 ods. 1, § 628, § 630 OZ

Rovnako ako darovanie nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je bežnou vecou v zmysle § 145 ods. 1 OZ, nie je ňou ani výzva na vrátenie nehnuteľnosti darovanej manželmi, ktorej náležitým uplatnením sa s účinkami *ex nunc* obnovuje spoluvlastníctvo manželov k nehnuteľnosti.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 11. decembra 2001, sp. zn. 22 Cdo 2731/2000)

Z odôvodnenia:

Výzva na vrátenie nehnuteľnosti darovanej manželmi nie je právnym úkonom, ktorým má byť vec ešte len získaná do bezpodielového spoluvlastníctva, ako je to v prípade kúpy veci. Naopak, možno ju skôr prirovnať k inému jednostrannému právnemu úkonu – odstúpeniu od zmluvy, kedy obdobne vzniká povinnosť vrátiť plnenie zo zrušeného právneho úkonu. K výzve obdarovanému, aby vrátil nehnuteľnosť darovanú mu z bezpodielového spoluvlastníctva obidvoma manželmi, teda vyzývajúci manžel potrebuje súhlas druhého manžela.

Pokiaľ však takýto úkon urobil len jeden z manželov bez súhlasu druhého, išlo o relatívne neplatný právny úkon podľa § 40a ods. 1 OZ. Podstata relatívnej neplatnosti právneho úkonu spočíva v tom, že sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, na ktorého ochranu je relatívna neplatnosť ustanovená, neplatnosti právneho úkonu nedovolal. V prípade relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 145 ods. 1 OZ sa tejto neplatnosti môže dovoliť vždy manžel, ktorý k právnemu úkonu druhého manžela v nie bežnej veci nedal súhlas, a ak ide o výzvu na vrátenie daru, tiež adresát tohto právneho úkonu, t. j. obdarovaný. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR (publikovaného v Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladateľstvom C. H. Beck, pod C 363) „*aby nastali účinky relatívnej neplatnosti právneho úkonu, je postačujúce aj mimosúdne oznámenie osoby úkonom*

dotknutej, že sa dovoľáva tejto neplatnosti (porovnaj R 50/1985), vždy však musí ísť o výslovný prejav účastníka, z ktorého vyplýva jeho vôľa dovoliť sa neplatnosti zmluvy.“ V tejto súvislosti možno tiež odkázať na rozsudok Najvyššieho súdu z 15. júla 1999, sp. zn. 24 Cdo 192/98, publikovaný v časopise Právni rozhledy č. 10/1999. To isté platí aj pre jednostranný právny úkon.

Odvolačný súd pri rozhodovaní vychádzal zo skutkového zistenia súdu prvého stupňa, že žalobca vyzval žalovaného na vrátenie daru listom zo 6. marca 1997, ktorý bol žalovanému doručený najneskôr 12. marca 1997, bez toho, aby s touto výzvou súhlasila manželka žalobcu, prípadne bez toho, aby ona sama urobila výzvu na vrátenie daru. Za tohto stavu so zreteľom na už uvedené zo strany žalobcu išlo o právny úkon relatívne neplatný, na ktorý treba hľadiť ako na platný právny úkon, pokiaľ sa žalovaný alebo manželka žalobcu relatívnej neplatnosti tohto právneho úkonu nedovolali. Otázkou, či žalovaný alebo manželka žalobcu sa platne dovolali relatívnej neplatnosti právneho úkonu žalobcu, sa súdy oboch stupňov nezaoberali. Pritom vyriešenie tejto právnej otázky je zásadným predpokladom posúdenia opodstatnenosti žaloby.

📖 Výklad § 145 OZ, zmenkové právne úkony

§ 143, § 145, § 147 OZ; *zmenkový a šekový zákon č. 191/1950 Sb.*

Ustanovenie § 145 OZ sa nepochybne týka dispozícií majetkom, ktorý je súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ako vyplýva z textu tohto ustanovenia aj z jeho systematického zaradenia do druhej časti nazvanej „Vecné práva“ a do druhej hlavy nazvanej „Spoluvlastníctvo“ Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie sa nachádza pod marginálnym nadpisom **Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov**. To je definované v § 143 OZ ako všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo bolo nadobudnuté niektorým z manželov za trvania manželstva, s výnimkami uvedenými v tomto ustanovení. Ustanovenie § 145 OZ sa týka nakladania s týmto majetkom. Nemožno ho však vzťahovať na akékoľvek právne úkony jedného z manželov, nezakladá právo, aby jeden z manželov trvalo kontroloval akékoľvek právne úkony druhého manžela.

Zmenkové záväzky sú vždy záväzky peňažné a v ich prípade nejde o dispozíciu spoločným majetkom, a to ani v prípade, ak by zmenka nebola uhradená, spoločný majetok by tým nebol nevyhnutne dotknutý, keďže aj za trvania manželstva môžu mať manželia niektoré veci vo svojom výlučnom vlastníctve.

Ustanovenie § 147 OZ priamo pamätá aj na pohľadávky len proti jednému z manželov a pre tento prípad pripúšťa ich uspokojenie aj zo spoločného majetku.

(rozsudok Vrchného súdu v Prahe z 25. novembra 1996, sp. zn. 5 Cmo 735/1995)

Uzavretie zmluvy o pôžičke jedným z manželov

§ 145 OZ

Ak za trvania manželstva a bezpodielového spoluvlastníctva uzavrie zmluvu o pôžičke ako dlžník iba jeden z manželov, nepotrebuje na to súhlas druhého manžela, a to ani keď nejde o bežnú vec.

(zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR z 3. februára 1972, sp. zn. Cpj 86/1971, R 42/1972)

Uzavretie zmluvy o pôžičke a uznanie záväzku jedným z manželov

§ 145 OZ

Ak si požičiava jeden z manželov od iného občana alebo organizácie peniaze a v zmluve o pôžičke vystupuje ako dlžník, zo zmluvy o pôžičke je zaviazaný a oprávnený len ten z manželov, ktorý ju ako dlžník uzavrel, a na jej platnosť netreba súhlas druhého manžela v zmysle ustanovenia § 145 OZ, keď sa netýka spoločných vecí (zmluvou o pôžičke, prípadne na základe zmluvy o úvere sú peňažné prostriedky ešte len nadobúdané).

Ak nie je súhlas druhého z manželov nevyhnutný na platnosť zmluvy, z ktorej záväzok na peňažné plnenie vzniká, nemožno uvažovať o jeho nevyhnutnosti ani v prípade úkonov, ktorými dlžník už vzniknutý záväzok uznal.

(uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 30. augusta 2005, sp. zn. 29 Odo 162/2005, a rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 31. júla 1986, sp. zn. 3 Cz 27/86)

Uzavretie zmluvy o pôžičke medzi manželmi

§ 39, § 143 OZ

Možnosť uzavretia zmluvy o pôžičke medzi manželmi je vylúčená len v prípade zmluvy o pôžičke, ktorou by sa mali požičať jednému z manželov peňažné prostriedky z bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo

ktorou by jeden z manželov mal požičať obom manželom ako bezpodielovým spoluvlastníkom peňažné prostriedky z jeho oddeleného majetku; v iných prípadoch nezakladá samotná skutočnosť, že účastníkmi zmluvy o pôžičke sú manželia, neplatnosť tohto právneho úkonu (§ 143 a § 39 OZ).

(rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 M Cdo 4/2006, ZSP 51/2012)

▣ Platnosť ručiteľského vyhlásenia jedného z manželov

§ 145 OZ

K ručiteľskému záväzku jedného z manželov nie je potrebný súhlas druhého manžela. Prevzatím ručiteľského záväzku jedným z manželov nevzniká spoločný ručiteľský záväzok obidvoch manželov.

(rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR z 18. mája 1973, sp. zn. 1 Cz 43/73, R 61/1973)

Z odôvodnenia:

Žalovaný T. L. uzavrel so žalovanou pobočkou Slovenskej štátnej sporiteľne 12. februára 1971 zmluvu o pôžičke a obmedzení prevodu nehnuteľností. Podľa článku 12 tejto zmluvy žalobca J. P. prevzal ručenie za záväzok T. L. podľa ustanovenia § 52 a nasl. OZ (*teraz ustanovenie § 546 a nasl. OZ – pozn. autora*). Žalobcovia J. P. a M. P. sa žalobou domáhali, aby súd vyslovil, že ručiteľský záväzok žalobcu J. P. je neplatný, pretože sa týka vecí, ktoré sú v bezpodielovom spoluvlastníctve oboch žalobcov, a na jeho prevzatie nedala žalobkyňa M. P. súhlas podľa ustanovenia § 145 OZ. Okresný súd v Nových Zámkoch rozsudkom určil, že „zmluva o pôžičke a obmedzení prevodu nehnuteľností uzavretá medzi žalovanými 12. februára 1971, týkajúca sa 60 000 Kčs s prísl. na výstavbu domu žalovaného T. L., pokiaľ žalobca J. P. podpísal túto zmluvu ako ručiteľ a pokiaľ sa svojím podpisom zaviazal pohľadávku vyrovnať aj z vecí a z hodnoty bezpodielového spoluvlastníctva manželov, je neplatná.“ V odôvodnení rozsudku sa poukazovalo na to, že pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a teda že podpisom ručiteľského záväzku jedného z manželov vzniká, pokiaľ sa týka spoločných vecí manželov, záväzok aj pre druhého manžela. Keďže nejde o bežnú vec, je potrebný súhlas oboch manželov; ten však žalobkyňa M. P. nedala. V závere odôvodnenia však súd prvého stupňa uviedol, že žalobca J. P. naďalej zostáva ručiteľom pokiaľ ide o majetok a veci, ktoré nepatria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.